

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

ប្រវត្តិសាស្ត្រសង្គមរបស់ខ្មែរក្រហម

ប្រែសម្រួលដោយ គ្រី ស៊ុយហៀង កែសម្រួលដោយ ញាណ សុជាតិ

ផ្នែកសំខាន់នៃអត្ថបទប្រវត្តិសាស្ត្រសង្គមខ្មែរក្រហម គឺត្រូវបានផ្តល់ឲ្យដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចេញពីសៀវភៅរបស់លោក ឌី ឌី ឌី ដែលមានចំណងជើងថា “ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ ១៩៧៥ - ១៩៧៧” ។

សេចក្តីសង្ខេប :

បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជាខ្មែរក្រហមបានឡើងកាន់កាប់ប្រទេសកម្ពុជានៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានបង្កើតកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅឆ្នាំ១៩៧៦ ហើយបន្តគ្រប់គ្រងប្រទេស រហូតដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៧ ។ និរន្តរភាពរបស់បក្សត្រូវបានរក្សាជាសម្ងាត់រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយគ្មាននរណាម្នាក់ក្រៅពីសមាជិករបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាស្គាល់ថា តើនរណាជាមេដឹកនាំនោះទេ (មេដឹកនាំទាំងនោះហៅខ្លួនឯងថា “អង្គការបដិវត្តន៍”) ។

ខណៈពេលដែលខ្មែរក្រហមនៅគ្រប់គ្រងអំណាច ខ្មែរក្រហមបានបង្កើតគោលនយោបាយមួយដែលមិនអើពើពីជីវិតមនុស្ស ហើយក៏បានបង្កើតនូវការកាប់សង្កត់ និងការសម្លាប់រង្គាល់ទ្រង់ទ្រាយធំទៀតផង ។ ខ្មែរក្រហមបានប្រែក្លាយប្រទេសទាំងមូលឲ្យទៅជាមណ្ឌលឃុំឃាំងដីធ្លីមួយ ដែលបន្ទាប់មកបានក្លាយទៅជាផ្ទះកប់សាកសពប្រជាជនជិតពីរលាននាក់ ដែលក្នុងនោះរួមមានទាំងកម្មាភិបាលក៏ដូចជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់មួយចំនួនរបស់ខ្មែរក្រហមផ្ទាល់ផងដែរ ។

ការករកើតនៃរបបខ្មែរក្រហម

ចលនាកុម្មុយនីស្តនៅកម្ពុជាកើតចេញពីចលនាស៊ីប្រឆាំងនឹងអាណានិគមបារាំង ក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍៤០ ហើយត្រូវបានទទួលឥទ្ធិពលពីវៀតណាម ។ ដោយត្រូវបានដុតបន្ថែមដោយភ្លើងសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើក

ទីមួយនៅទសវត្សរ៍៥០ ហើយក្នុងអង្គពេលម្ភៃឆ្នាំបន្ទាប់មកនោះ ចលនានេះបានចាក់ឫសចាក់គល់ដុះ រាលដាលពេញផ្ទៃប្រទេស ។

នៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧០ លោកសេនាប្រមុខ លន់ នល់ ដែលជាអ្នកនយោបាយកម្ពុជាម្នាក់ដែល ធ្លាប់ប្រើជានាយករដ្ឋមន្ត្រីនោះ រួមជាមួយនឹងសហការីរបស់គាត់ដែលនិយមសហរដ្ឋអាមេរិកបានធ្វើ រដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេច សីហនុ ចេញពីព្រះប្រមុខរដ្ឋដោយជោគជ័យ ។ នៅពេលនោះ ខ្មែរក្រហម រឹតតែទទួលបានសមាជិកកាន់តែច្រើន ហើយត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យក្លាយទៅជាអ្នកដឹកនាំសំខាន់បំផុតនៅ ក្នុងសង្គ្រាមស៊ីវិល ដោយសារតែសម្ព័ន្ធមិត្តដែលខ្មែរក្រហមមានជាមួយនឹងសម្តេចសីហនុ ។ កងទ័ព របស់ខ្មែរក្រហមត្រូវបានដឹកនាំដោយ ប៉ុល ពត ដែលត្រូវបានតែងតាំងឲ្យធ្វើជាលេខាធិការក្រុមយន្ត កម្ពុជា និងជាមេដឹកនាំនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៣ ។ ប៉ុល ពត ដែលកើតនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហើយមាន ឈ្មោះដើមហៅថា សាឡុត ស បានចំណាញពេលរស់នៅប្រទេសបារាំងមួយរយៈ ហើយបានក្លាយ ទៅជាសមាជិកម្នាក់នៅក្នុងបក្សកុម្មុយនីស្តបារាំង ។ នៅពេលត្រឡប់មកដល់ប្រទេសកម្ពុជារវិញនៅក្នុង ឆ្នាំ១៩៥៣ ប៉ុល ពត បានចូលរួមចលនាកុម្មុយនីស្តសម្ងាត់មួយ ហើយចាប់ផ្តើមបន្តការឡើងវិញនោះ របស់ខ្លួនទៅជាបុគ្គលម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកកាន់កាប់អំណាចដ្ឋានការដឹកនាំក្រុមបំផុតនៅលើសកលលោក ។

ដោយមានជំនួយពីប្រទេសវៀតណាម ខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមវាយឈ្នះកងកម្លាំងរបស់ លន់ នល់ នៅ គ្រប់សមរម្យ ។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧២ វៀតណាមបានដកកងទ័ពចេញពីប្រទេសកម្ពុជា ហើយប្រគល់ បន្ទុកសំខាន់ៗក្នុង ការធ្វើសង្គ្រាមនេះមកឲ្យបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជារវិញ ។

ចាប់ពីខែមករា រហូតដល់ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៣ រដ្ឋាភិបាលរបស់របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរដែលមានសហ រដ្ឋអាមេរិកជាអ្នកដុតដុតខ្លាំងសព្វថ្ងៃ បានទម្លាក់គ្រាប់បែកជាងកន្លះលានគោនមកលើប្រទេសកម្ពុជា ដែលធ្វើឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាប្រហែលជាងបីសែននាក់ស្លាប់បាត់បង់ជីវិត ។ ប្រជាជនដែលខឹងសម្បារទៅ នឹងការទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះ ឬខឹងនឹងការបាត់បង់ជីវិតរបស់សាច់ញាតិបងប្អូនរបស់ខ្លួន បានចូលរួមជា មួយបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហម ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៣ ប្រហែលជាប៉ុនប៉ងប្រាំភាគរយនៃទឹកដីកម្ពុជា បានធ្លាក់ចូលក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់ ខ្មែរក្រហម ហើយកងទ័ពរបស់សេនាប្រមុខ លន់ នល់ ស្ទើរតែគ្មានលទ្ធភាពធ្វើការប្រយុទ្ធតទៅទៀត ។

ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ដោយសារតែមានជំនួយពីសហរដ្ឋអាមេរិក កងទ័ពរបស់សេនាប្រមុខ លន់ នល់ អាចបន្តការប្រយុទ្ធជាមួយនឹងខ្មែរក្រហមបានរយៈពេលពីរឆ្នាំបន្តទៀត ។

នៅថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ គឺជាពេលវេលានៃការបញ្ចប់ការអន្តរាគមន៍របស់បរទេសរយៈពេល ប្រាំឆ្នាំ, ការទម្លាក់គ្រាប់បែក និងសង្គ្រាមស៊ីវិលនៅប្រទេសកម្ពុជា ។ នៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទនេះផងដែរ ភ្នំពេញ ដែលជាទីក្រុងសំខាន់របស់ប្រទេសកម្ពុជា បានធ្លាក់ចូលទៅក្នុងកងកម្លាំងរបស់កុម្មុយនិស្ត ។

ប្រទេសកម្ពុជានៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម

ប៉ុន្មានថ្ងៃបន្ទាប់ពីការឡើងកាន់កាប់អំណាចនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានបង្ខំប្រជាជននៅក្នុងទីក្រុង ភ្នំពេញទាំងអស់ប្រហែលជាងពីរលាននាក់ និងទីប្រជុំជនផ្សេងៗទៀតឲ្យទៅរស់នៅទីជនបទដើម្បីធ្វើការ ងារស្រែចម្ការ ។ ប្រជាជនរាប់ពាន់នាក់បានបាត់បង់ជីវិតក្នុងពេលជម្លៀសនោះ ។

ខ្មែរក្រហមនៅពេលនោះ ក៏បានចាប់ផ្តើមអនុវត្តនូវកម្មវិធីកំណែទម្រង់របស់ខ្លួនតាមលទ្ធិម៉ៅ និងលទ្ធិ ម៉ាក្សលេនីននៃជ្រុលហ្គូសហេតុនេះផងដែរ ។ ខ្មែរក្រហមចង់ប្រែក្លាយប្រទេសកម្ពុជាឲ្យទៅជាសង្គមជនបទ មួយដែលមិនមានវណ្ណៈសង្គម ពោលគឺ គ្មានអ្នកមានគ្មានអ្នកក្រ ហើយគ្មានការកេងប្រវ័ញ្ច ។ ដើម្បី សម្រេចឲ្យបាននូវគោលបំណងនេះ ខ្មែរក្រហមបានលុបបំបាត់រូបិយវត្ថុ ទីផ្សារសេរី ការអប់រំ ទ្រព្យ សម្បត្តិឯកជន ម៉ូតូសម្លៀកបំពាក់ ស៊ុយល័យពីបរទេស ការអនុវត្តជំនឿសាសនា និងប្រពៃណីវប្បធម៌ ខ្មែរ ។ សាលារៀន វត្តអារាម វិហារសាសនា អ៊ីស្លាម វិហារសាសនាគ្រិស្ត សាកលវិទ្យាល័យ ហាង លក់ទំនិញ និងអាគាររដ្ឋាភិបាលត្រូវបានបិទទ្វារ ឬក៏ប្រែក្លាយទៅជាកុក ក្រោលគោ ជំរំអប់រំកែប្រែ និងជម្រកស្រូវ ។ សង្គមកម្ពុជានៅពេលនោះគឺគ្មានមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនជាងកងបុសាធារណៈ គ្មាន ទ្រព្យសម្បត្តិឯកជននិងគ្មានសិល្បៈកម្សាន្តណាដែលមិនមានលក្ខណៈបដិវត្តន៍នោះទេ ។ ការលើកកម្ពស់ ត្រូវបានអង្គការហាមឃាត់យ៉ាងតឹងរ៉ឹងបំផុត ។ ប្រជាជនទូទាំងប្រទេសរួមទាំងថ្នាក់ដឹកនាំបក្សកុម្មុយនិស្ត កម្ពុជាផងដែរនោះ ត្រូវតម្រូវឲ្យស្លៀកសម្លៀកបំពាក់ពណ៌ខ្មៅទាំងអស់ដែលជាប្រពៃណីបដិវត្តន៍របស់ ខ្លួន ។

នៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមនុស្សគ្រប់រូបត្រូវបានដកហូតសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួនទាំងអស់ ។ ប្រជាជនទាំងអស់មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យដើរចេញក្រៅសហករណ៍របស់ខ្លួននោះទេ ។ របបនេះមិនអនុញ្ញាតឱ្យប្រជាជនទាំងអស់ប្រមូលផ្តុំ និងពិភាក្សាគ្នាបានឡើយ ។ ប្រសិនបើមនុស្សបីនាក់ផ្គុំគ្នាហើយនិយាយគ្នាបាននោះ អ្នកទាំងនោះអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាខ្មាំងហើយអាចត្រូវបានចាប់ខ្លួនឬក៏សម្លាប់ចោលតែម្តង ។

ទំនាក់ទំនងក្នុងគ្រួសារ ក៏ត្រូវបានទទួលរងការរិះគន់យ៉ាងខ្លាំងក្លាផងដែរ ។ ប្រជាជនគ្រប់រូបត្រូវបានអង្កការហាមឃាត់មិនឱ្យបង្ហាញនូវសេចក្តីស្រឡាញ់ សេចក្តីសប្បាយរីករាយ ឬការអាណិតអាសូរសូម្បីតែបន្តិចបន្តួចក៏ដោយ ។ ខ្មែរក្រហមបានបង្កប់បញ្ជាឱ្យប្រជាជនខ្មែរគ្រប់រូបជឿ ធ្វើតាម និងគោរពតាមអង្គការបដិវត្តន៍តែមួយគត់ដែលត្រូវបានអះអាងថាជា « ឪពុកម្តាយ » របស់ប្រជាជនគ្រប់រូប ។

ខ្មែរក្រហមបានអះអាងថា មានតែមនុស្សស្អាតស្អំប៉ុណ្ណោះដែលមានគុណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកសាងបដិវត្តន៍ ។ បន្ទាប់ពីដំណើរបានអំណាចភ្លាម ខ្មែរក្រហមបានធ្វើការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ចោលនូវពលទាហាន មេបញ្ជាការកងទ័ព និងអ្នករដ្ឋការរបស់របបសាធារណៈរដ្ឋខ្មែរដែលដឹកនាំដោយសេនាប្រមុខលន់ នល់ ដែលខ្លួនចាត់ទុកថា មិនស្អាតស្អំអស់រាប់ពាន់នាក់ ។ ក្នុងរយៈពេលជាងបីឆ្នាំបន្ទាប់មកទៀតក្រុមខ្មែរក្រហមបានធ្វើការកាប់សម្លាប់បញ្ជាវត្ត អ្នករស់នៅទីក្រុង ជនជាតិភាគតិច ដូចជា ជនជាតិចាម វៀតណាម និងចិន អស់រាប់សែននាក់ ហើយខ្មែរក្រហមក៏បានសម្លាប់យោធា និងសមាជិកបក្សរបស់ខ្លួនអស់ជាច្រើននាក់ផងដែរដោយចោទថា ជាជនក្សត្រ ។ អ្នកទាំងនោះភាគច្រើន ក៏ត្រូវបានយកទៅឃុំនៅក្នុងកុកដែលជាកន្លែងដែលពួកគេត្រូវបានឃុំឃាំង សួរចម្លើយ ធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់ ។ កុកដែលសំខាន់បំផុតនៅប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានស្គាល់ថាជាមន្ទីរស-២១ ដែលមានអ្នកទោសប្រហែលជា ១៤,០០០ នាក់ត្រូវបានជាប់នៅក្នុងកុកនេះ ខណៈពេលដែលកុកនេះដំណើរការ ហើយមានអ្នកទោសតែ ១២ នាក់ប៉ុណ្ណោះដែលអាចរស់រានមានជីវិតពីកុកនេះបាន ។

នៅក្រោមគម្រោង « ផែនការបួនឆ្នាំ » របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ប្រជាជនកម្ពុជានៅទូទាំងប្រទេសត្រូវបានដាក់កម្រិតឱ្យធ្វើការបង្កបង្កើនផលឱ្យបានបីតោនក្នុងមួយហិកតា ។ នេះមានន័យថា ប្រជាជនត្រូវធ្វើការដាំដុះ និងច្រូតកាត់ស្រូវដប់ពីរខែក្នុងមួយឆ្នាំ ។ នៅតាមតំបន់ភាគច្រើន ខ្មែរក្រហមបានបង្ខំឱ្យ

ប្រជាជនធ្វើការលើសពីដប់ពីរម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ ដោយមិនមានពេលសម្រាកនិងម្ហូបអាហារគ្រប់គ្រាន់
នោះទេ ។

ការធ្លាក់ចុះនៃរបបខ្មែរក្រហម

រហូតមកដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ការប៉ះទង្គិចជាមួយប្រទេសវៀតណាមបានផ្ទុះឡើង ។ ប្រជាជនរាប់ម៉ឺន
នាក់ត្រូវបានខ្មែរក្រហមបញ្ជូនទៅសមរក្ខមិហើយត្រូវបានស្លាប់រាប់ពាន់នាក់ ។

នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ កងទ័ពវៀតណាមបានធ្វើការវាយសម្រុកចូលប្រទេសកម្ពុជា ។ កងទ័ពវៀត
ណាមបានដណ្តើមកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ នៅពេលនោះ មេដឹកនាំ
ខ្មែរក្រហមបានភៀសខ្លួនទៅភាគខាងលិចប្រទេស ហើយបានរៀបចំបង្កើតកងកម្លាំងរបស់ខ្លួនឡើងវិញ
នៅក្នុងទឹកដីថៃដោយមានជំនួយពីប្រទេសចិននិងថៃ ។ មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិបានបោះ
ឆ្នោតដល់អាសនៈ នៅអង្គការសហប្រជាជាតិទូទៅក្រុមអ្នកតស៊ូប្រឆាំងនឹងកុម្មុយនីស្ត ដែលមានខ្មែរ
ក្រហមនៅក្នុងនោះដែរ ។ ពីឆ្នាំ១៩៧៩ ដល់ ឆ្នាំ១៩៩០ អង្គការសហប្រជាជាតិបានទទួលស្គាល់
រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យថាជាតំណាងស្របច្បាប់តែមួយគត់របស់កម្ពុជា ។

នៅឆ្នាំ១៩៨២ ខ្មែរក្រហមបានចងសម្ព័ន្ធភាពជាមួយសម្តេចសីហនុមុន្នីទៀត ដែលត្រូវបាននិរទេសទូទៅ
ទៅនៅប្រទេសចិនក្រោយពីសង្គ្រាមស៊ីវិលនៅកម្ពុជានិងមេដឹកនាំមិនមែនកុម្មុយនីស្ត សឺន សាន ដើម្បី
បង្កើតជារដ្ឋាភិបាលចម្រុះត្រីភាគី ។ នៅភ្នំពេញឯណោះវិញ វៀតណាមបានជួយបង្កើតរដ្ឋាភិបាលថ្មី
មួយគឺ «សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា» ដឹកនាំដោយសមមិត្ត ហេង សំរិន ។

ខ្មែរក្រហមបានបន្តនិរន្តរភាពរបស់ខ្លួនរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៩ គឺនៅពេលដែលមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំង
អស់ចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ឬត្រូវចាប់ខ្លួន ឬទទួលមរណភាព ។ ប៉ុន្តែរបបខ្មែរក្រហមបាន
បន្សល់ទុកនូវភាពប្រេះស្រាំក្នុងសង្គមជាតិរហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រទេសកម្ពុជា នាពេលបច្ចុប្បន្ន

ឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងរយៈកាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺជាសោកនាដកម្មរបស់មនុស្សជាតិដ៏អាក្រក់បំផុតមួយ ក្នុងចំណោមសោកនាដកម្មទាំងឡាយនាសតវត្សរ៍ទី២០ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាជិតពីរលាននាក់បានបាត់បង់ ជីវិតដោយសារជម្ងឺ ដែលបណ្តាលមកពីការខ្វះខាតថ្នាំសង្កូវ និងសេវាសុខាភិបាល ការអត់អាហារ ការសម្លាប់ ឬការធ្វើពលកម្មហួសកម្លាំង ។ មនុស្សរាប់ម៉ឺននាក់បានក្លាយទៅជាស្រ្តីមេម៉ាយ និងក្មេង កំព្រា ចំណែកឯអ្នកដែលធ្លាប់រស់នៅឆ្នងកាត់របបនេះវិញ បានទទួលរងនូវការប៉ះទង្គិចខាងផ្លូវចិត្តយ៉ាង ធ្ងន់ធ្ងរ ដោយសារតែបទពិសោធន៍ដែលខ្លួនបានជួបប្រទះ ។ ប្រជាជនរាប់សែននាក់បានរត់ភៀសចេញ ពីប្រទេស ហើយក្លាយជាជនភៀសខ្លួន ។ គ្រាប់មីនជាច្រើនលានគ្រាប់ត្រូវបានបង្កប់ក្នុងដីដោយខ្មែរ ក្រហម និងកងកម្លាំងរបស់រដ្ឋាភិបាល ដែលបណ្តាលឲ្យមានមនុស្សរាប់ពាន់នាក់បានស្លាប់និងពិការភ័យ ពីទសវត្សរ៍៨០ មក ។ ប្រជាជនកម្ពុជាមួយភាគធំជួបបញ្ហាផ្លូវចិត្ត ដោយសារតែក្រុមគ្រួសាររបស់ពួក គេត្រូវបានបាត់បង់ដែលធ្វើឲ្យប៉ះទង្គិចដល់ផ្លូវចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ។ កត្តាទាំងនេះ គឺជាមូលហេតុចម្បងមួយ ដែលបណ្តាលឲ្យមានភាពក្រីក្រញាំញីក្នុងប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។